

ปัจจัยทำนายความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดในผู้ป่วยบาดเจ็บที่มีภาวะช็อก

อรวรรณ คงทรัพย์ พย.ม., เจนเนตร พลไพชร ปส.ด., จอม สุวรรณโณ ปส.ด., เรวัต เพชรศิราสินธุ์ ปส.ด.
หลักสูตรบัณฑิตศึกษา พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช 80161

Abstract: Predictors of Coagulopathy in Traumatic Patients with Shock

Kongsap O*, Phonphet C**, Suwanno J**, Petsirasan R**

Graduate Nursing Studies, Master of Nursing Science Program, Walailak University School of Nursing,
Nakhon Si Thammarat, 80161

(E-mail: okongsap@gmail.com)

Coagulopathy is a significant factor for uncontrolled hemorrhage and leads to increase mortality rate among traumatic patients. Even though there are many influencing factors of coagulopathy, it is still unclear what are the predictive factors of coagulopathy in traumatic patients with shock. Thus, this study was focused to explore the predictors of coagulopathy in traumatic patients with shock. The retrospective study design and second data analysis from the patient's health records were employed. A total of 326 eligible traumatic patients who admitted at Suratthani hospital during January 1, 2016 to December 31, 2016 were recruited. The severity of tissue injury (injury severity score), severity of shock (shock index), volume of fluid resuscitation, and duration of access to appropriate health care services were evaluated as a set of predictors of coagulopathy. Data were analysed using univariate and multivariate approaches. Univariate analyses consisted of odds ratio (OR), 95% confidential interval (95%CI), Chi-square, and Fisher exact test, whereas the binary logistic regression analysis for the multivariate analysis. Most of the patients in this study were men 75.5% (n = 246), age between 15 - 82 years, an average age of 34.84 (15.14) years, no comorbidity 95.7% (n = 312). All of the patients had no history of using drugs or coagulopathy medication, and 99.7% of them (n = 325) were referred from a primary healthcare service. Coagulopathy rate was 43.7% (n = 144). In the univariate test, three variables were significantly associated with coagulopathy: 1) severity of tissue injury (OR 2.11; 95%CI 1.22 - 3.66, $p = 0.007$); 2) severity of shock at the first healthcare service (OR 1.77; 95%CI 1.00 - 3.13, $p = 0.049$) and at the emergency department (OR 4.33; 95%CI 2.32 - 8.09, $p = 0.000$); and 3) volume of fluid resuscitation (OR 3.48; 95%CI 1.90 - 6.38, $p = 0.000$). The multivariate model revealed the final predictive model of three significant variables with an account of 74.2% to predict coagulopathy and 26.2% of variance explained (Cox & Snell $R^2 = 0.262$).

Keywords: Coagulopathy, Predictors of coagulopathy, Traumatic patients with shock

บทคัดย่อ

ความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดภาวะไม่สามารถควบคุมปริมาณการเสียเลือด ซึ่งนำไปสู่การเสียชีวิตในผู้ป่วยบาดเจ็บ ปัจจัยที่มีผลต่อการแข็งตัวของเลือดมีหลายปัจจัย แต่ผลการศึกษาที่ผ่านมาไม่มีความชัดเจนว่าปัจจัยใดมีอำนาจทำนายการเกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดในผู้ป่วยบาดเจ็บ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยบาดเจ็บที่มีภาวะช็อก ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงศึกษาปัจจัยทำนายความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดในผู้ป่วยบาดเจ็บที่มีภาวะช็อก การศึกษานี้เป็นการศึกษาย้อนหลังโดยศึกษาข้อมูลจากบันทึกทางสุขภาพของผู้บาดเจ็บที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม 2559 กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์คัดเข้าจำนวนทั้งสิ้น 326 ราย ปัจจัยทำนายความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดประกอบด้วยระดับความรุนแรงของการบาดเจ็บของเนื้อเยื่อ (คะแนนความรุนแรงของการบาดเจ็บ) ระดับความรุนแรงของช็อก (ดัชนีภาวะช็อก) ปริมาณการทดแทนสารน้ำ และระยะเวลาของการเข้าถึงโรงพยาบาลที่มีความพร้อมในการดูแลผู้ป่วยบาดเจ็บ วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเดียวและโมเดลพหุปัจจัย โดยโมเดลปัจจัยเดียวใช้ odds ratio, 95% confidential interval, chi-square, และ fisher exact test และโมเดล

พหุปัจจัยใช้สถิติ binary logistic regression จากการศึกษาพบว่าผู้ป่วยบาดเจ็บที่มีภาวะช็อกเป็นเพศชายร้อยละ 75.5 อายุเฉลี่ย 34.84 ปี ร้อยละ 95.7 ไม่มีโรคประจำตัว ผู้บาดเจ็บทุกรายไม่มีประวัติการเข้ายาหรือสารที่มีผลต่อการแข็งตัวของเลือด ร้อยละ 99.7 ได้รับการส่งต่อจากโรงพยาบาลชุมชน กลุ่มตัวอย่างพบความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดย้อยละ 43.7 จากการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยเดียวที่พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลทำนายความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดมี 3 ตัวแปรได้แก่ ระดับความรุนแรงของการบาดเจ็บ (OR 2.11; 95%CI 1.22 - 3.66, $p = 0.007$) ระดับความรุนแรงของช็อกทั้งสถานพยาบาลแรก (OR 1.77; 95%CI 1.00 - 3.13, $p = 0.049$) และห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี (OR 4.33; 95%CI 2.32 - 8.09, $p = 0.000$) และปริมาณการทดแทนสารน้ำ (OR 3.48; 95%CI 1.90 - 6.38, $p = 0.000$) โมเดลพหุปัจจัยพบว่าอิทธิพลทำนายความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดได้ถูกต้องร้อยละ 74.2 ($p = 0.000$) และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดได้ร้อยละ 26.2 (Cox & Snell $R^2 = 0.262$)

คำสำคัญ: ความผิดปกติการแข็งตัวของเลือด ปัจจัยทำนายความผิดปกติการแข็งตัวของเลือด ผู้บาดเจ็บที่มีภาวะช็อก

บทนำ

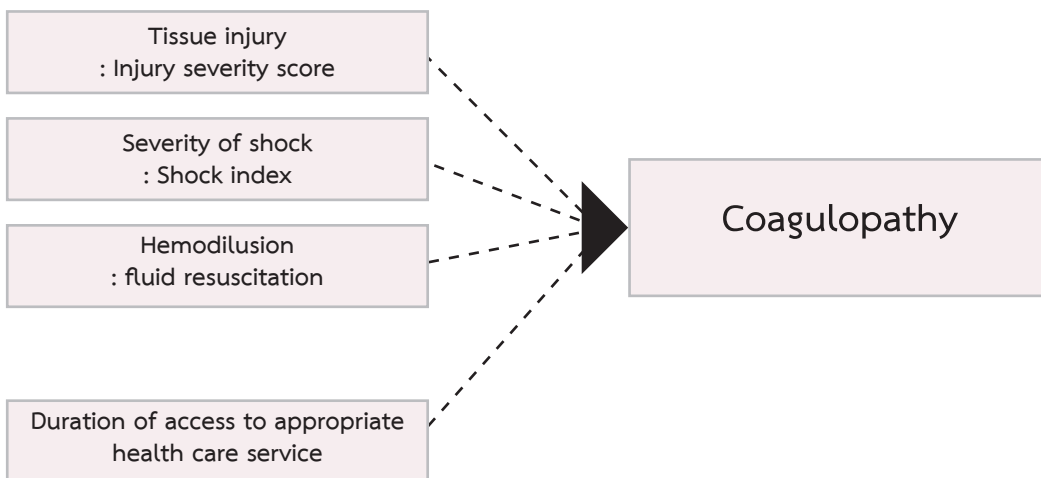
การบาดเจ็บ (trauma) เป็นสาเหตุหลักของการเสียชีวิตทั่วโลก โดยเฉพาะในบุคคลที่อายุต่ำกว่า 40 ปี พบว่าทั่วโลกมีผู้เสียชีวิตจากการบาดเจ็บกว่า 5 ล้านคนต่อปี หรือประมาณร้อยละ 10 ของผู้เสียชีวิตทั้งหมด และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นกว่า 8 ล้านคนในปี ค.ศ. 2020¹ สำหรับประเทศไทยการเสียชีวิตจากการบาดเจ็บค่อนข้างคงที่มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 - 2559 โดยมีผู้บาดเจ็บเสียชีวิตประมาณ 40,000 รายต่อปีหรือประมาณ 60 รายต่อแสนประชากร² เช่นเดียวกับโรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี พบว่าสถิติการมารับบริการของผู้บาดเจ็บระหว่างปี พ.ศ. 2557 - 2559 มีจำนวน 7,778, 7,347 และ 7,023 ราย และเสียชีวิตจำนวน 217, 197 และ 166 ราย เมื่อคิดอัตราผู้เสียชีวิตต่อจำนวนผู้บาดเจ็บเป็น 1:36, 1:37 และ 1:42 ตามลำดับ³ สถิติดังกล่าวนี้ได้ว่าอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูงแม้มีแนวโน้มลดลงทั้งจำนวนผู้บาดเจ็บที่เข้ารับบริการและจำนวนการเสียชีวิตก็ตาม

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าร้อยละ 30 - 50 ของผู้บาดเจ็บที่เสียชีวิตเกิดจากการที่ไม่สามารถควบคุมปริมาณการเสียเลือดได้^{4,5} แต่สำหรับประเทศไทยยังไม่มีการระบุสาเหตุที่ชัดเจนของผู้บาดเจ็บที่เสียชีวิตโดยการที่ไม่สามารถควบคุมปริมาณการเสียเลือดได้ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดภายหลังได้รับบาดเจ็บซึ่งพบได้สูงถึงกว่า 1 ใน 3 ของผู้บาดเจ็บทั้งหมด⁵⁻⁸ ทั้งนี้ความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดเกิดจากปัจจัยด้านพยาธิสภาพของการบาดเจ็บโดยตรงและเป็นผลจากการรักษาของที่มีสุขภาพขณะเข้ารับการรักษาโรงพยาบาล¹

ปัจจัยที่เกิดจากพยาธิสภาพของการบาดเจ็บโดยตรงซึ่งประกอบด้วย (1) การบาดเจ็บของเนื้อเยื่อ ทำให้ผนังหลอดเลือดด้านในถูกทำลาย ซึ่งมีผลต่อกระบวนการสร้างลิ่มเลือดและกระบวนการสลายลิ่มเลือด⁹ โดยพบว่าผู้บาดเจ็บที่มีความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดจะมีค่าคะแนนความรุนแรงของการบาดเจ็บ (injury severity score [ISS]) มากกว่าผู้บาดเจ็บที่มีการแข็งตัวของเลือดปกติ^{5-8,10-12} (2) ภาวะช็อกหรือการก้ำขาบเนื้อเยื่อลดลง จะมีผลให้การทำงานของ factor II, VII, IX, X และ XI ลดลง ก็จะทำให้เกิดกลไกการห้ามเลือดที่ผิดปกติโดยเฉพาะในกระบวนการแข็งตัวของเลือดโดย factor V จะมีผลมากกว่าปัจจัยตัวอื่นๆ เนื่องจากหาก factor V ทำงานลดลงจะส่งผลไปกระตุ้นการทำงานของ protein C มากขึ้น⁹ โดยผู้บาดเจ็บที่มีการแข็งตัวของเลือดผิดปกติจะมีค่าความดันซิสโตลิกน้อยกว่าผู้บาดเจ็บที่มีการแข็งตัวของเลือดปกติ^{6,12-13} ปัจจัยที่ผลจากการรักษาของสุขภาพประกอบด้วย (1) ภาวะเลือดเจือจางจากการทดแทนสารน้ำ การทดแทนสารน้ำเป็นการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บที่มีการสูญเสียเลือดออกนอกหลอดเลือดซึ่งการทดแทนดังกล่าวเป็นการทดแทนเพียงปริมาตรเท่านั้น ในขณะที่เกล็ดเลือด

และปัจจัยในการแข็งตัวของเลือดลดลง จึงทำให้เกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดโดยจากการศึกษาพบว่า ผู้บาดเจ็บที่มีความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดจะได้รับการทดแทนสารน้ำทางหลอดเลือดดำมากกว่าผู้บาดเจ็บที่มีการแข็งตัวของเลือดปกติ^{5-6,11} และ (2) ระยะเวลาในการเข้าถึงบริการสุขภาพที่เหมาะสม ระยะเวลาในการเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้บาดเจ็บส่งผลต่อความผิดปกติการแข็งตัวของเลือด โดยเฉพาะผู้บาดเจ็บรุนแรงและมีภาวะช็อกร่วมด้วย เนื่องจากหากผู้บาดเจ็บเหล่านั้นได้รับการช่วยเหลือที่ล่าช้าก็จะส่งผลให้ผู้บาดเจ็บมีภาวะคุกคามต่อชีวิตหรือภาวะช็อกที่ยาวนานขึ้นเมื่อเกิดภาวะช็อกก็จะส่งผลให้เลือดไปเลี้ยงเนื้อเยื่อส่วนต่างๆ ของร่างกายไม่เพียงพอ เกิดการเผาผลาญแบบไม่ใช้ออกซิเจน ส่งผลให้เกิดภาวะเลือดเป็นกรดตามมาได้¹⁴ โดยภาวะเลือดเป็นกรดส่งผลต่อการทำหน้าที่ของเกล็ดเลือดและ plasma proteases ซึ่งทำให้เกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดจากการศึกษาพบว่า ผู้บาดเจ็บที่มีความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดจะมีระยะเวลาในการเข้าถึงบริการสุขภาพนานกว่าผู้บาดเจ็บที่ไม่เกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือด อย่างไรก็ตามยังขาดหลักฐานที่ชัดเจน⁴⁻⁵ ผลการศึกษาที่ผ่านมาไม่มีความชัดเจนว่าปัจจัยใดมีอำนาจทำนายการเกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดในผู้ป่วยบาดเจ็บ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยบาดเจ็บที่มีภาวะช็อก ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงศึกษาปัจจัยทำนายความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดในผู้ป่วยบาดเจ็บที่มีภาวะช็อก

กรอบแนวคิดการศึกษานี้ใช้รูปแบบแนวคิดชีวิตการแพทย์ของสุขภาพและความเจ็บป่วย ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ในการนำไปแก้ปัญหาภาวะสุขภาพของมนุษย์¹⁵ ลักษณะเด่นของรูปแบบแนวคิดนี้คือ การให้เหตุผลของโรคหรือภาวะเจ็บป่วยโดยเฉพาะมิติทางกาย เป็นการให้เหตุผลเชิงพยาธิสรีรวิทยา ซึ่งต้องมีการตรวจวัดประเมินอย่างเป็นรูปธรรมด้วยลักษณะเด่นของรูปแบบดังกล่าว การศึกษานี้จึงเลือกใช้กรอบแนวการศึกษา ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า กลไกการแข็งตัวของเลือดในผู้บาดเจ็บไม่สามารถทำงานได้ตามปกติเนื่องมาจากปัจจัย 2 ส่วนด้วยกัน คือ (1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บาดเจ็บ ได้แก่ โรคประจำตัวที่มีผลต่อการแข็งตัวของเลือด และการได้ยาหรือสารที่มีผลต่อความผิดปกติการแข็งตัวของเลือด (2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบาดเจ็บที่เกิดจากการบาดเจ็บโดยตรง ได้แก่ การบาดเจ็บของเนื้อเยื่อและภาวะช็อกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการทางสุขภาพ ได้แก่ ภาวะเลือดเจือจางจากการทดแทนสารน้ำทางหลอดเลือดดำ และระยะเวลาในการเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีความพร้อมในการดูแลผู้บาดเจ็บ ดังกรอบแนวคิดการศึกษา (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

วัตถุประสงค์

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทำนาย โดยการศึกษาข้อมูลย้อนหลังจากการบันทึกข้อมูลผู้บาดเจ็บในเวชระเบียนของผู้บาดเจ็บที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลสุราษฎร์ธานีในระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2559 ถึง 31 ธันวาคม 2559 จำนวน 7,023 ราย โดยกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์การคัดเลือกเข้าศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวนทั้งสิ้น 326 รายเกณฑ์การคัดเลือกเข้าศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง คือ (1) ผู้บาดเจ็บที่มีอายุ 15 ปี ขึ้นไป (2) ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่ามีการบาดเจ็บจากแรงกระแทกภายนอกหรือบาดเจ็บชนิดมีแผลทะลุทะลวงซึ่งมีการบันทึกโรคตามการวินิจฉัยของแพทย์ที่ให้การรักษา อ้างอิงตามบัญชีจำแนกทางสถิติระหว่างประเทศของโรคและปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้อง ฉบับทบทวนครั้งที่ 10 ในปี 2010 (International Classification of Disease and Related Health Problem 10th Revision, edition 2010 [ICD10]) ซึ่งมีรหัสตั้งแต่ S00-S99 และ T00 - T14 (3) ผู้บาดเจ็บที่ได้รับการประเมินสัญญาณชีพแรกเริ่ม ณ สถานพยาบาลแรกที่เข้ารับบริการที่มีค่าดัชนีภาวะช็อก มากกว่าหรือเท่ากับ 0.6¹⁴ (4) ผู้บาดเจ็บได้รับการส่งต่อโดยทีมสุขภาพจากโรงพยาบาลชุมชน/เอกชนมายังห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี (5) ไม่เคยได้รับเลือดหรือส่วนประกอบของเลือดก่อนการตรวจผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ (6) บันทึกข้อมูลในเวชระเบียนของผู้บาดเจ็บครั้งนี้ อายุ เพศ ชนิดการบาดเจ็บ ความรุนแรงของการบาดเจ็บ ระดับความดันโลหิตและสัญญาณชีพแรกเริ่ม ชนิดและปริมาณสารน้ำที่ได้รับ ระยะเวลาในการเข้าถึงบริการสุขภาพและผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ ดังนี้ จำนวนเกล็ดเลือด ค่า prothrombin time (PT), activated partial thromboplastin time (aPTT) และ international normalized ratio (INR) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน คำนวณหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (CVI) เท่ากับ 1.00 แก้ไขปรับปรุงให้มีความเหมาะสมด้านภาษา ความชัดเจนของเนื้อหาและการเรียงลำดับของข้อความประกอบด้วย

1. แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สัญชาติ สถานภาพสมรส ศาสนา โรคประจำตัว การใช้ยาที่มีผลต่อการแข็งตัวของเลือด บริเวณที่เกิดเหตุ รูปแบบการส่งต่อ ชนิดและสาเหตุของการบาดเจ็บ
2. แบบประเมินความรุนแรงของการบาดเจ็บของเนื้อเยื่อ โดยใช้แบบวัดระดับความรุนแรงของการบาดเจ็บ (injury severity score: ISS) พัฒนาโดยแบรคเกอร์¹⁷ ซึ่งแบ่งบริเวณการบาดเจ็บเป็น 6 บริเวณ ดังนี้คือ (1) ศีรษะและลำคอ (2) ใบหน้า (3) ทรวงอก (4) ช่องท้องและอวัยวะในช่องเชิงกราน (5) กระดูกเชิงกรานและแขนขา (6) ผิวหนัง โดยประเมินจากบริเวณของการบาดเจ็บรุนแรง 3 อันดับแรกแล้วนำมายกกำลังสอง นำค่าคะแนนมารวมกัน สามารถใช้ประเมินความรุนแรงของการบาดเจ็บ จะมีค่าตั้งแต่ 0 - 75 คะแนน และมีการแปลผลระดับความรุนแรงของการบาดเจ็บ ดังนี้ 0 - 15 คะแนน คือ บาดเจ็บเล็กน้อย 16 - 24 คะแนน คือ บาดเจ็บปานกลาง 24 - 75 คะแนน คือ บาดเจ็บรุนแรง
3. แบบประเมินภาวะช็อก เนื่องจากภาวะความดันโลหิตต่ำอาจไม่พบในผู้บาดเจ็บที่มีภาวะช็อกทุกราย โดยเฉพาะผู้บาดเจ็บที่มีอายุน้อยหรือเรียกว่า “cryptic shock”¹⁸ ในการศึกษาครั้งนี้จึงใช้ค่าดัชนีภาวะช็อก (shock index [SI]) เป็นเครื่องมือที่ใช้ประเมินความรุนแรงของภาวะช็อก ซึ่งสามารถคำนวณได้จากค่าอัตราการเต้นของหัวใจ (heart rate [HR]) หารด้วยค่าความดันซิสโตลิก (systolic blood pressure [SBP])¹⁶ แบ่งความรุนแรงของภาวะช็อก ได้ดังนี้ SI \geq 0.6 ถึง $<$ 1.0 คือ ช็อกเล็กน้อย SI \geq 1.0

ถึง $<$ 1.4 คือ ช็อกปานกลาง และ SI \geq 1.4 คือ ช็อกรุนแรง หากไม่สามารถประเมินความดันโลหิตได้ แต่มีชีพจร ให้ถือว่าผู้บาดเจ็บรายนั้นๆ มีภาวะช็อกรุนแรง โดยจะประเมินความรุนแรงของภาวะช็อก 2 ครั้ง คือ ณ สถานพยาบาลแรกที่ผู้บาดเจ็บไปรับบริการและ ณ ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี

4. แบบประเมินภาวะเลือดเจือจางจากการทดแทนสารน้ำทางหลอดเลือดดำ โดยจะบันทึกปริมาณสารน้ำทั้งชนิด colloid และ crystalloid ทั้งหมดที่ได้รับทดแทนทางหลอดเลือดดำก่อนเจาะเลือดตรวจทางห้องปฏิบัติ โดยระบุเป็นมิลลิลิตร และแบ่งระดับของการทดแทนสารน้ำทั้งหมดออกเป็น 2 กลุ่ม คือ น้อยกว่า 1,000 มิลลิลิตร และ มากกว่าหรือเท่ากับ 1,000 มิลลิลิตร ตามแนวทางการดูแลช่วยเหลือผู้บาดเจ็บฉุกเฉิน (Advance Trauma Life Support [ATLS])¹⁹

5. แบบประเมินระยะเวลาในการเข้าถึงบริการสุขภาพที่เหมาะสม ระยะเวลาทั้งหมดตั้งแต่เกิดเหตุกระทั่งห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี โดยระบุเป็นนาที แบ่งช่วงเวลาออกเป็น น้อยกว่าหรือเท่ากับ 60 นาที และมากกว่า 60 นาที ตามข้อเสนอของกลุ่มแพทย์เฉพาะทางด้านการดูแลที่ใช้เป็นมาตรฐานสากล ที่ผู้บาดเจ็บสามารถเข้าถึงบริการการรักษานในโรงพยาบาลที่มีแพทย์เฉพาะทางตามสาขาที่เกี่ยวข้องได้ภายในระยะเวลา 60 นาทีแรก²⁰

6. แบบประเมินความผิดปกติการแข็งตัวของเลือด ซึ่งได้จากผลการตรวจทางห้องปฏิบัติครั้งแรกที่ผู้บาดเจ็บเข้ารับบริการในโรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี โดยจะบันทึกว่ามีความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดเมื่อจำนวนเกล็ดเลือด $<$ 100,000 /uL^{5-6,12} และ/หรือ prothrombin time (PT) $>$ 13.3 วินาที¹² และ/หรือ international normalized ratio (INR) $>$ 1.2^{7,10} และ/หรือ activated partial thromboplastin time (aPTT) $>$ 60 วินาที²¹

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้ ข้อมูลทั่วไปใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โมเดลปัจจัยเดียวใช้ Odds ratio (OR), 95% confidential interval (95%CI), chi-square, และ fisher exact test และในโมเดลพหุปัจจัยใช้การวิเคราะห์ถดถอยแบบโลจิสติกทวิ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาการวิจัยในมนุษย์และจริยธรรมของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของโรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี

ผล

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ซึ่งมีผู้บาดเจ็บที่มีภาวะช็อกจำนวน 326 ราย มีอายุเฉลี่ย 34.84 (\pm 15.41) ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 75.5) มีสัญชาติไทย (ร้อยละ 91.7) มีสถานภาพสมรสคู่ (ร้อยละ 49.1) ผู้บาดเจ็บเกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 99.7) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบาดเจ็บและความเจ็บป่วย พบว่าผู้บาดเจ็บส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว (ร้อยละ 95.7) ผู้บาดเจ็บทั้งหมดไม่มีประวัติการใช้ยาที่มีผลต่อการห้ามเลือด (ร้อยละ 100) ลักษณะกลไกการบาดเจ็บเกิดการบาดเจ็บจากแรงกระแทกภายนอก ร้อยละ 76.1 การบาดเจ็บส่วนใหญ่เกิดจากอุบัติเหตุจากการจราจร (ร้อยละ 71.5) เนื่องจากสถานที่ที่เกิดเหตุหรือเกิดการบาดเจ็บส่วนใหญ่จะนอกเขตอำเภอเมืองจึงถูกนำส่งมายังห้องอุบัติเหตุฉุกเฉินโรงพยาบาลสุราษฎร์ธานีโดยทีมสุขภาพโรงพยาบาลชุมชน (ร้อยละ 99.7) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบาดเจ็บและความเจ็บป่วย (n = 326)

ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลการบาดเจ็บและความเจ็บป่วย	จำนวน	ร้อยละ
อายุ mean (SD)	34.84 (±15.41)	
เพศ		
ชาย	246	75.5
หญิง	80	24.5
สัญชาติ		
ไทย	299	91.7
พม่า	22	6.7
อื่นๆ	5	1.6
สถานภาพสมรส		
โสด	151	46.3
คู่	160	49.1
หม้าย/หย่า/แยก	15	4.6
ศาสนา		
พุทธ	325	99.7
คริสต์	1	0.3
โรคประจำตัว		
ไม่มีโรคประจำตัว	312	95.8
โรคประจำตัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแข็งตัวของเลือด	4	1.2
ประวัติการใช้ยาที่มีผลต่อการแข็งตัวของเลือด		
ไม่มีประวัติการใช้ยาที่มีผลต่อการแข็งตัวของเลือด	326	100
ชนิดของการบาดเจ็บ		
บาดเจ็บจากแรงกระแทกภายนอก	248	76.1
บาดเจ็บชนิดมีแผลทะลุทะลวง	78	23.9
สาเหตุของการบาดเจ็บ		
อุบัติเหตุจากการจราจร	233	71.5
ถูกแทง	50	15.3
ถูกยิง	28	8.6
อื่นๆ	15	4.6
สถานที่เกิดเหตุและรูปแบบการส่งต่อผู้บาดเจ็บ		
นอกเขตอำเภอเมือง นำส่งโดยทีมสุขภาพโรงพยาบาลชุมชน	325	99.7
ในเขตอำเภอเมือง นำส่งโดยทีมสุขภาพโรงพยาบาลเอกชน	1	0.3

การศึกษาค้นครั้งนี้มีผู้บาดเจ็บที่มีความผิดปกติการแข็งตัวของเลือด 144 ราย (ร้อยละ 44.2) โดยศึกษาปัจจัยทำนายความผิดปกติการแข็งตัวของเลือด ประกอบด้วย 4 ตัวแปร พบว่าผู้บาดเจ็บที่มีภาวะช็อกส่วนใหญ่บาดเจ็บเล็กน้อย (ร้อยละ 66.3) เมื่อประเมินสัญญาณชีพแรกรับ ณ สถานพยาบาลแรกที่เข้ารับบริการและห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี พบว่าความรุนแรงของภาวะช็อกอยู่ในระดับเล็กน้อย ร้อยละ 60.4 และ ร้อยละ 73.0 ตามลำดับ โดยผู้บาดเจ็บส่วนใหญ่ได้รับการทดแทนสารน้ำทางหลอดเลือดดำมากกว่าหรือเท่ากับ 1,000 มิลลิลิตร (ร้อยละ 59.5) และใช้ระยะเวลาในการเข้าถึงโรงพยาบาลที่มีความพร้อมในการดูแล

ผู้บาดเจ็บมากกว่า 60 นาที (ร้อยละ 97.9) เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทำนายกับความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดในผู้บาดเจ็บพบว่า ระดับความรุนแรงของการบาดเจ็บ ($p = 0.000$) ระดับความรุนแรงของภาวะช็อกทั้งสถานพยาบาลแรกที่เข้ารับบริการ ($p = 0.000$) และห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี ($p = 0.000$) และปริมาณการทดแทนสารน้ำ ($p = 0.000$) มีความสัมพันธ์กับการเกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดในขณะที่ระยะเวลาของการเข้าถึงโรงพยาบาลที่มีความพร้อมในการดูแลผู้บาดเจ็บไม่มีความสัมพันธ์ ($p = 0.704$) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทำนายกับความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดในผู้ป่วยบาดเจ็บ

ตัวแปร	ผู้ป่วยบาดเจ็บทั้งหมด		การแข็งตัวของเลือดผิดปกติ N = 144 (44.2%)		การแข็งตัวของเลือดปกติ N = 182 (55.8%)		P-Value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ระดับความรุนแรงของการบาดเจ็บ (ISS)							
บาดเจ็บเล็กน้อย	216	66.3	80	24.6	136	41.7	0.000
บาดเจ็บปานกลาง	81	24.8	36	11.0	45	13.8	
บาดเจ็บรุนแรง	29	8.9	28	8.6	1	0.3	
ระดับความรุนแรงของภาวะช็อก (SI) ณ สถานพยาบาลแรก							
ช็อกเล็กน้อย	197	60.4	63	19.3	134	41.1	0.000
ช็อกปานกลาง	72	22.1	38	11.7	34	10.4	
ช็อกรุนแรง	57	17.5	43	13.2	14	4.3	
ระดับความรุนแรงของภาวะช็อก (SI) ณ ห้องฉุกเฉิน โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี							
ช็อกเล็กน้อย	238	73.0	75	23.0	163	50.0	0.000
ช็อกปานกลาง	55	16.9	39	12.0	16	4.9	
ช็อกรุนแรง	33	10.1	30	9.2	3	0.9	
ระดับการทดแทนสารน้ำทางหลอดเลือดดำ							
< 1,000 มิลลิลิตร	132	40.5	25	7.7	107	32.8	0.000
≥ 1,000 มิลลิลิตร	194	59.5	119	36.5	75	23.0	
ระยะเวลาของการเข้าถึงโรงพยาบาลที่มีความพร้อมในการดูแลผู้ป่วยบาดเจ็บ							
≤ 60 นาที	7	2.1	4	1.2	3	0.9	0.704
> 60 นาที	319	97.9	140	43.0	179	54.9	

เมื่อวิเคราะห์หัตถิพลปัจจัยที่มีผลต่อความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดในผู้ป่วยบาดเจ็บที่มีภาวะช็อก พบว่าตัวแปรที่ส่งผลให้เกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดมากที่สุดคือ ระดับความรุนแรงของภาวะช็อก ณ ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี (OR 4.33; 95%CI 2.32 - 8.09; $p = 0.000$) รองลงมาคือ ปริมาณการทดแทนสารน้ำทางหลอดเลือดดำ (OR 3.48; 95%CI 1.90 - 6.38; $p = 0.000$) ระดับความรุนแรงของการบาดเจ็บ (OR 2.11; 95%CI 1.22 - 3.66; $p = 0.000$) และระดับความรุนแรงของภาวะช็อก ณ สถานพยาบาลแรก (OR 1.77; 95%CI 1.01 - 3.13; $p = 0.049$) ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์เฉพาะปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดในผู้ป่วยบาดเจ็บที่มีภาวะช็อก พบว่าโมเดลนี้มีอิทธิพลทำนายการเกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดในผู้ป่วยบาดเจ็บที่มีภาวะช็อกได้ถูกต้องร้อยละ 74.2 ($p = 0.000$) โดยที่ $-2 \text{ Log likelihood} = 348.407$; Cox & Snell $R^2 = 0.262$; Nagelkerke $R^2 = 0.351$; $X^2 (p\text{-value}) = 8.12 (0.230)$ แสดงว่าโมเดลนี้มีความเหมาะสมที่จะใช้ในการทำนายและสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดได้ร้อยละ 26.2 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 โมเดลปัจจัยทำนายความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดในผู้ป่วยบาดเจ็บ

ปัจจัย	B	Wald	p-value	OR (95%CI)
ระดับความรุนแรงของการบาดเจ็บ (ISS)				
บาดเจ็บเล็กน้อย				1
บาดเจ็บปานกลางถึงรุนแรง	0.75	7.18	0.007	2.11 (1.22 - 3.66)
ระดับความรุนแรงของภาวะช็อก (SI) ณ สถานพยาบาลแรก				
ช็อกเล็กน้อย				1
ช็อกปานกลางถึงรุนแรง	0.57	3.89	0.049	1.77 (1.01 - 3.13)
ระดับความรุนแรงของภาวะช็อก (SI) ณ ห้องฉุกเฉิน โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี				
ช็อกเล็กน้อย				1
ช็อกปานกลางถึงรุนแรง	1.47	21.10	0.000	4.33 (2.32 - 8.09)
ระดับการทดแทนสารน้ำทางหลอดเลือดดำ				
< 1,000 มิลลิลิตร				1
≥ 1,000 มิลลิลิตร	1.25	16.24	0.000	3.48 (1.90 - 6.38)
ค่าความสอดคล้องโมเดล				
				$-2 \text{ Log likelihood} = 348.407$
				Cox & Snell $R^2 = 0.262$
				Nagelkerke $R^2 = 0.351$
				Chi-square (df) = 8.12 (6)
				p-value = 0.230
ขนาดอิทธิพลทำนาย (%)				74.2

วิจารณ์

จากการศึกษาพบว่าผู้บาดเจ็บมีอายุเฉลี่ย 34.84 ± 15.41 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 75.5) บาดเจ็บจากแรงกระแทกภายนอก (ร้อยละ 76.1) และมีสาเหตุมาจากอุบัติเหตุการจราจร (71.5) ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาในผู้ป่วยบาดเจ็บในต่างประเทศและประเทศไทยที่ผ่านมาที่พบว่าผู้บาดเจ็บส่วนใหญ่จะเป็นผู้ใหญ่วัยทำงาน พบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง พบการบาดเจ็บจากแรงกระแทกภายนอกและมีสาเหตุมาจากอุบัติเหตุการจราจร^{2,5-6,10,12-13} จากการศึกษาค้นคว้าของผู้บาดเจ็บที่มีอายุในวัยผู้ใหญ่คือจากอายุเฉลี่ย 38.84 ปี ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้บาดเจ็บส่วนใหญ่ในการศึกษาไม่มีโรคประจำตัว (ร้อยละ 95.7) โดยมีผู้บาดเจ็บเพียงไม่กี่ราย (ร้อยละ 4.3) ที่มีโรคประจำตัว แต่ทั้งนี้โรคประจำตัวเหล่านั้นไม่มีส่วนในการทำให้เกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือด และจากจำนวนผู้บาดเจ็บทั้งหมดพบว่าไม่มีการใช้ยาหรือสารที่มีผลต่อการแข็งตัวของเลือด

จากการศึกษาอัตราการเกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดครั้งนี้พบว่าผู้บาดเจ็บที่มีภาวะช็อกมีความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดสูงถึงร้อยละ 43.7 หรือผู้บาดเจ็บเกือบ 1 ใน 2 ราย มีความผิดปกติการแข็งตัวของเลือด ซึ่งสูงกว่าอัตราการเกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดในการศึกษาที่ผ่านมาที่พบในผู้บาดเจ็บประมาณ 1 ใน 3 ของผู้บาดเจ็บทั้งหมด⁵⁻⁸ ทั้งนี้เนื่องจากในการศึกษาค้นคว้ากลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บาดเจ็บที่มีภาวะช็อกทั้งหมด ส่วนใหญ่ได้รับการทดแทนสารน้ำทางหลอดเลือดดำมากกว่า 1,000 มิลลิลิตร เกือบทั้งหมดใช้ระยะเวลาในการเข้าถึงโรงพยาบาลที่มีความพร้อมในการดูแลผู้บาดเจ็บมากกว่า 60 นาที และกว่าร้อยละ 30 บาดเจ็บในระดับปานกลางขึ้นไป โดยปัจจัยเหล่านี้สามารถร่วมทำนายความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดได้ ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

การบาดเจ็บของเนื้อเยื่อทำให้ผนังหลอดเลือดด้านในถูกทำลายซึ่งมีผลต่อกระบวนการสร้างลิ่มเลือดใน extrinsic pathway ในส่วนของ thrombin ทำให้ไม่สามารถเปลี่ยน fibrinogen เป็น fibrin ได้ และมีผลในการเพิ่มกระบวนการสลายลิ่มเลือด จึงทำให้เกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือด การบาดเจ็บของเนื้อเยื่อประเมินโดยใช้ injury severity score (ISS) จากการศึกษพบว่า ระดับความรุนแรงของการบาดเจ็บมีความสัมพันธ์กับการเกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา^{5-8,10-12} โดยผู้บาดเจ็บที่บาดเจ็บตั้งแต่ระดับปานกลางขึ้นไปจะมีความเสี่ยงในการเกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดได้กว่า 2 เท่า เมื่อเทียบกับผู้บาดเจ็บเพียงเล็กน้อย (OR 2.11; 95%CI 1.22 - 3.66, $p = 0.007$) เช่นเดียวกับการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ผู้บาดเจ็บที่บาดเจ็บรุนแรงมีโอกาสเกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดได้ถึงกว่า 1 - 2 เท่า ขึ้นอยู่กับค่าคะแนนความรุนแรงของการบาดเจ็บ⁶

ภาวะช็อก หรือการกำซาบเนื้อเยื่อลดลง จะมีผลในกระบวนการแข็งตัวของเลือด โดยทำให้ factor V ทำงานลดลงซึ่งจะส่งผลไปกระตุ้นการทำงานของ protein C มากขึ้น⁹ โดย protein C จะไปยับยั้งการทำงานของ extrinsic pathway และปัจจัยที่ทำหน้าที่ยับยั้งการสลายลิ่มเลือด รวมถึงไปเร่งให้เกิดกระบวนการสลายลิ่มเลือด⁶ ภาวะช็อกประเมินโดยใช้ค่าดัชนีภาวะช็อก จากการศึกษพบว่า ระดับความรุนแรงของภาวะช็อกทั้งจากสถานพยาบาลแรกและห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี มีความสัมพันธ์กับการเกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือด เช่นเดียวกับการศึกษาที่ผ่านมาซึ่งค่าความดันซิสโตลิก^{6,12-13} โดยผู้บาดเจ็บที่มีภาวะช็อก ณ สถานพยาบาลแรกตั้งแต่ระดับปานกลางขึ้นไป เกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดเกือบ 2 เท่า (OR 1.77; 95%CI 1.01 - 3.13, $p = 0.049$) และเมื่อประเมิน ณ ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี จะมีความเสี่ยงได้กว่า 4 เท่า (OR 4.33; 95%CI 2.32 - 8.09, $p = 0.000$) เมื่อเทียบกับผู้ที่ช็อกระดับเล็กน้อย จากการศึกษครั้งนี้พบว่า เมื่อประเมิน ณ โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี มีโอกาสเกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดสูงกว่าสถานพยาบาลแรก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บาดเจ็บมีภาวะช็อกอย่างต่อเนื่อง คือมีภาวะช็อกตั้งแต่เข้ารับบริการ ณ สถานพยาบาลแรก กระทั่งเข้ารับบริการ

โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี เมื่อเกิดภาวะช็อกต่อเนื่องและยาวนานจากการที่ผู้บาดเจ็บส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาในการเข้าถึงบริการที่มีความพร้อมในการดูแลผู้บาดเจ็บมากกว่า 60 นาที ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เลือดไปเลี้ยงส่วนต่างๆ ของร่างกายไม่เพียงพอ เกิดการเผาผลาญแบบไม่ใช้ออกซิเจน ร่างกายเกิดภาวะเลือดเป็นกรดซึ่งส่งผลต่อการทำหน้าที่ของเกล็ดเลือดและ plasma proteases ซึ่งทำให้เกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือด⁹ และนอกจากนี้การดูแลช่วยเหลือผู้บาดเจ็บที่มีภาวะช็อกสำหรับโรงพยาบาลชุมชนคือการทดแทนสารน้ำทางหลอดเลือดดำเพียงอย่างเดียว โดยหากผู้บาดเจ็บได้รับการทดแทนสารน้ำที่มากเกินไปจะมีผลให้เกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดได้เช่นกัน

ภาวะเลือดเจือจางจากการทดแทนสารน้ำทางหลอดเลือดดำซึ่งประเมินจากปริมาณสารน้ำที่ได้รับทดแทน ทั้งชนิด crystalloid และ colloid โดยการทดแทนสารน้ำในผู้บาดเจ็บเป็นการเพิ่มปริมาตรในหลอดเลือดเพียงอย่างเดียว ทำให้เกล็ดเลือดและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการแข็งตัวของเลือดเจือจางด้วย เช่น tenase complex ใน intrinsic pathway ประกอบด้วย factor IXa, VIIIa และ X ซึ่งทำหน้าที่ร่วมกันในการสร้างลิ่มเลือด²² โดยจากการศึกษาพบว่า ปริมาณสารน้ำที่ได้รับทดแทนมีความสัมพันธ์กับการเกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา^{5-6,11} และพบว่าผู้บาดเจ็บที่ได้รับการทดแทนสารน้ำมากกว่าหรือเท่ากับ 3,000 มิลลิลิตร จะเกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดถึงกว่า 2 เท่า (OR 2.18, 95%CI 1.38 - 3.46) เมื่อเทียบกับผู้บาดเจ็บที่ได้รับการทดแทนสารน้ำน้อยกว่า 3,000 มิลลิลิตร⁶

แนวทางการดูแลช่วยเหลือผู้บาดเจ็บฉุกเฉิน (Advance Trauma Life Support [ATLS]) จะมีการทดแทนสารน้ำประมาณ 1,000 ถึง 2,000 มิลลิลิตร ทั้งนี้ขึ้นกับระดับของภาวะช็อกและน้ำหนักตัวของผู้บาดเจ็บ แต่หากผู้บาดเจ็บไม่ตอบสนองหลังได้รับการทดแทนสารน้ำมากกว่า 2 ลิตรแล้ว จำเป็นต้องให้เลือดและส่วนประกอบของเลือดแทนการทดแทนด้วยสารน้ำเพียงอย่างเดียว¹⁹ แต่มีการศึกษาที่พบว่า ผู้บาดเจ็บที่ได้รับการทดแทนสารน้ำมากกว่า 1,000 มิลลิลิตร มีผลทำให้เกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือด²³ ผู้ศึกษาจึงใช้การทดแทนสารน้ำที่ 1,000 มิลลิลิตรในการแบ่งกลุ่มผู้บาดเจ็บ โดยจากการศึกษาพบว่า การทดแทนสารน้ำทางหลอดเลือดดำที่มากกว่าหรือเท่ากับ 1,000 มิลลิลิตร ก็ทำให้ผู้บาดเจ็บมีโอกาสเกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดได้กว่า 3 เท่า (OR 3.48; 95%CI 1.90 - 6.38, $p = 0.000$) เมื่อเทียบกับผู้บาดเจ็บที่ได้รับการทดแทนสารน้ำน้อยกว่า 1,000 มิลลิลิตร

ระยะเวลาในการเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีความพร้อมในการดูแลผู้บาดเจ็บ โดยจากการศึกษาค้นคว้านี้พบว่าผู้บาดเจ็บที่มีมารับบริการยังห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี ภายใน 60 นาทีแรก หลังเกิดการบาดเจ็บที่เรียกว่าเป็น “ชั่วโมงทอง” ตามข้อเสนอของกลุ่มแพทย์เฉพาะทางด้านการดูแลที่ใช้เป็นมาตรฐานสากล²⁰ เพียงแค่ 7 ราย ในขณะที่ผู้บาดเจ็บอีก 319 ราย ไม่สามารถเข้ารับบริการได้ภายใน 60 นาที จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าผู้บาดเจ็บเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 97.9) ไม่สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีความพร้อมในการดูแลผู้บาดเจ็บได้ตามมาตรฐาน จึงอาจต้องพัฒนาทั้งระบบตั้งแต่ระบบการสื่อสาร การประสานงาน การกู้ภัย การขนส่ง การให้การช่วยเหลือเบื้องต้น และการพัฒนาสมรรถนะของผู้นำส่งเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับผู้บาดเจ็บจากการศึกษาปัจจัยด้านระยะเวลาพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการเกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือด ($p = 0.704$) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของคูนิโอ¹¹ ที่พบว่าระยะเวลาในการเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้บาดเจ็บทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกัน แต่ผู้บาดเจ็บทั้ง 2 กลุ่มสามารถเข้าถึงบริการการรักษารักษาในโรงพยาบาลที่มีแพทย์เฉพาะทางตามสาขาที่เกี่ยวข้องได้ภายในระยะเวลา 60 นาทีแรก

สรุป

จากการศึกษา พบว่า คะแนนความรุนแรงของการบาดเจ็บ ดัชนีภาวะช็อก และปริมาณการทดแทนสารน้ำ สามารถร่วมทำนายความผิดปกติการแข็งตัวของเลือดในผู้ป่วยบาดเจ็บที่มีภาวะช็อกได้ พยาบาลและทีมสุขภาพควรให้ความสำคัญในการให้การดูแลผู้ป่วยบาดเจ็บเพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการดูแลผู้ป่วยบาดเจ็บ รวมถึงการประเมินความเสี่ยงในการเกิดความผิดปกติการแข็งตัวของเลือด เพื่อลดผลกระทบและอัตราการเสียชีวิตของผู้บาดเจ็บ แต่เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ศึกษาโดยเก็บข้อมูลจากเวชระเบียนของผู้บาดเจ็บทำให้มีข้อจำกัดในเรื่องความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล และบางครั้งข้อมูลที่มีอยู่แล้วไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาค้นคว้าต่อไปให้มีการศึกษาแบบ prospective study ซึ่งเก็บข้อมูลจากผู้บาดเจ็บโดยตรงเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลและสามารถศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับความผิดปกติการแข็งตัวของเลือด เช่น ภาวะเลือดเป็นกรดซึ่งไม่สามารถศึกษาได้ในการศึกษาครั้งนี้

References

1. Maegele M. The coagulopathy of trauma. *Eur J Trauma Emerg Surg* 2014; 40:113-26.
2. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานกระทรวงสาธารณสุข. สถิติสาธารณสุข พ.ศ. 2559.นนทบุรี: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข; 2560.
3. สถิติโรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี. สถิติการดูแลผู้ป่วยบาดเจ็บของโรงพยาบาลสุราษฎร์ธานีปี 2557 - 2559 จังหวัดสุราษฎร์ธานี; 2559.
4. Maegele M, Paffrath T, Bouillon B. Acute traumatic coagulopathy in severe injury. *Dtsch Arztebl Int* 2011; 108: 827-35.
5. Maegele M, Lefering R, Yucel N, Tjardes T, Rixen D, Paffrath T, et al. Early coagulopathy in multiple injury: an analysis from the German Trauma Registry on 8724 patients. *Int J Inj* 2007; 38:298-304.
6. Wafaisade A, Wutzler S, Lefering R, Tjardes T, Banerjee M, Paffrath T, et al. Drivers of acute coagulopathy after severe trauma: a multivariate analysis of 1987 patients. *Emerg Med J* 2010; 27:934-39.
7. Cheddie S, Muckart DJ, Hardcastle TC. Base deficit as an early marker of coagulopathy in trauma. *S Afr J Surg* 2013; 51:88-90.
8. Sakellaris G, Blevrakis E, Petrakis I, Dimopoulou A, Dede O, Partalis N, et al. Acute coagulopathy in children with multiple trauma: A retrospective study. *J Emerg Med* 2014; 47:539-45.
9. Jacob M, Kumar P. The challenge in management of hemorrhagic shock in trauma. *Med J Armed Forces India* 2014; 70:163-9.
10. Johansson PI, Sorensen AM, Perner A, Welling KL, Wanscher M, Larsen CF, et al. Disseminated intravascular coagulopathy of trauma shock early after trauma? An observational study. *Crit Care* 2011; 15:1-10.
11. Kunio NR, Differding JA, Watson KM, Stucke RS, Schreiber MA. Thrombelastography-identified coagulopathy is associated with increased morbidity and mortality after traumatic brain injury. *AM J Surg* 2012; 203: 584-8.
12. MacLeod JB, Winkler AM, McCoy CC, Hillyer CD, Shaz BH. Early trauma induced coagulopathy (ETIC): prevalence across the injury spectrum. *Injury*. *Injury* 2014; 45:910-5.
13. Mitra B, Cameron PA, Mori A, Maini A, Fitzgerald M, Paul E, Street A. Early prediction of acute traumatic coagulopathy. *Resuscitation* 2011; 82:1208-13.
14. El Sayad M, Nouredine H. Recent advance of hemorrhage management in severe trauma. *Emerg Med Int* 2014; 2014:638956.
15. Adibi H. mHealth: Its Implications within the Biomedical and Social Models of Health—a Critical Review. *Cyber Journals: Multidisciplinary Journals in Science and Technology, JSJI* 2014; 4:16-23.
16. Mutschler M, Nienaber U, Munzberg M, Wolf C, Schoechl H, Paffrath T. The Shock Index revisited - a fast guide to transfusion requirement? A retrospective analysis on 21,853 patients derived from the Trauma Register DGU. *Critical Care* 2013; 17:1-9.
17. Kim YJ. Injury severity scoring systems: a review of application to practice. *Nurs Crit Care* 2012; 17:138-50.
18. Schochl H, Grassetto A, Schlimp CJ. Management of hemorrhage in trauma. *J Cardiothorac Vasc Anesth* 2013; 27:535-43.
19. American College of Surgeons Committee on Trauma. Advanced Trauma Life Support (ATLS) Student Course Manual 9th edition. USA: the Bern Convention and the Uniform Copyright Convention; 2012.
20. Anand LK, Singh M, Kapoor D. Prehospital trauma care services in developing countries. *Anaesth Pain & Intensive Care* 2013; 17:65-70.
21. Brohi K, Singh J, Heron M, Coats T. Acute traumatic coagulopathy. *Trauma* 2003; 54:1127-30.
22. Gaunt C, Woolley T. Management of haemorrhage in major trauma. *Continuing Education in Anaesthesia, Critical Care and Pain* 2014; 14:251-5.
23. Leenen M, Scholz A, Lefering R, Flohe S. Limited volume resuscitation in hypotensive elderly multiple trauma is safe and prevents early clinic dilutive coagulopathy - a matched pair analysis from Trauma Register DGU. *Injury* 2014; 45: S59-63.